

2021-04-12

2021-04-12

Finansdepartementet

Ert Dnr *Fi2020/02978*

Remissvar - En gemensam utbildning inom statsförvaltningen SOU 2020:40

Saco-S lämnar härmed synpunkter på remiss om förslag till en gemensam utbildning inom statsförvaltningen, SOU 2020:40.

Saco-S är en förhandlingsorganisation inom det statliga avtalsområdet bestående av 19 Saco-förbund. Tillsammans företräder vi cirka 90 000 anställda inom staten.

Utredningens förslag

I betänkandet föreslås att det ska införas en lag om en gemensam utbildning inom statsförvaltningen. Utbildningen föreslås vara obligatorisk och skyldigheten att genomgå den ska som utgångspunkt avse alla som arbetar vid de statliga förvaltningsmyndigheterna och domstolarna, inte endast nyanställda. Utbildningen föreslås även omfatta de myndigheter som lyder under riksdagen. Utbildningen omfattar såväl chefer som medarbetare. Undantagna är statsråd, riksdagens ombudsmän, riksrevisorn, riksrevisionsdirektören, tillförordnad riksrevisor, justitiekanslern eller ordinarie domare.

De uppgifter som följer av att samordna utbildningen föreslås delas upp på två myndigheter. Ett stort universitet ska tillhandahålla grundutbildningen i den gemensamma utbildningen inom statsförvaltningen. Rådet för utbildning inom statsförvaltningen ska inrättas som ett särskilt beslutsorgan vid Statskontoret. Rådet ska besluta om innehållet i utbildningen och besluta om den geografiska indelningen för de fysiska mötena. Statskontoret ska vara värmyndighet för Rådet för utbildning inom statsförvaltningen. Universitetet och rådet ansvarar för utbildningens genomförande respektive förutsättningar.

Tillitsdelegationen föreslår att den som har deltagit i grundutbildningen inom statsförvaltningen ska få fortbildning. Fortbildningen syftar till att upprätthålla

21-04-12

och utveckla de kunskaper och erfarenheter som deltagaren har fått genom grundutbildningen. De statliga förvaltningsmyndigheterna och domstolarna ska tillhandahålla fortbildningen och får därmed möjlighet att själva anpassa fortbildningen till den egna myndighetens behov.

Tillitsdelegationen har föreslagit att den gemensamma utbildningen inom statsförvaltningen först ska införas genom en tidsbegränsad förordning. Den tidsbegränsade förordningen ska träda i kraft den 1 september 2021. Lagen och förordningen om en gemensam utbildning inom statsförvaltningen ska träda i kraft den 1 januari 2028.

Saco-S övergripande synpunkter

Saco-S ser positivt på att alla anställda vid de statliga myndigheterna utbildas vad gäller den statliga värdegrunden och de regelverk som gäller vid myndigheterna. Saco-S avstyrker dock utredningens förslag om en obligatorisk gemensam utbildning reglerad i lag. Saco-S föreslår nedan andra sätt som bättre tillmötesgår de olika förutsättningar som finns vid de olika myndigheterna och bland medarbetarna. Saco-S anser vidare att den redovisade kostnaden, som i sig är högst osäker, inte motsvarar nyttan av att genomföra utredningens förslag.

Myndigheterna har olika uppdrag och olika behov

Det finns ett stort antal statliga myndigheter och inom dem arbetar personer med olika bakgrund och med olika uppdrag. Vissa myndigheter har en mycket omfattande myndighetsutövning gentemot medborgare och organisationer medan andra inte har någon myndighetsutövning alls. Även om det finns gemensamma förutsättningar som förenar såväl myndigheter som medarbetare inom staten så finns det således också stora olikheter vad gäller uppdrag, förkunskaper och erfarenheter. Saco-S anser därför att utbildningen bör ske på respektive myndighet och att den där anpassas till det behov som finns. Saco-S anser också att varje arbetsgivare ska ges möjlighet att bestämma vilka medarbetare som ska delta i en sådan utbildning. För detta behövs ingen särskild lagstiftning utan det räcker med de rättigheter och skyldigheter som ligger i anställningsförhållandet och i arbetsgivarens arbetsledningsrätt. Att ett lärosäte ska besluta vilka medarbetare som ska undantas är enligt Saco-S olämpligt av flera skäl. Det är den enskilda arbetsgivaren som bäst kan bedöma vilken utbildning varje medarbetare behöver och en annan modell förefaller inte bara krånglig utan kan också riskera att leda till oenighet mellan berörd myndighet och lärosätet. Därtill kommer risken för att sekretessbelagd information om medarbetaren eller dennes uppdrag kommer på avvägar.

Det kan dock finnas ett värde i att ett lärosäte får i uppdrag att ta fram och uppdatera utbildningsmaterial som kan användas för såväl grundutbildningen som fortbildningen. Det materialet kan då anpassas till respektive målgrupp

21-04-12

och till det kan respektive myndighet lägga de inslag man anser behövas. Om en utbildning ska leda till önskad effekt måste den också upplevas som relevant av medarbetaren. En gemensam utbildning för alla statsanställda riskerar att bli alltför allmän och behöva anpassas till de deltagare som har lägst förkunskaper. De som arbetat länge inom staten eller har en hög utbildningsnivå inom relevanta områden kommer sannolikt inte att uppfatta en sådan utbildning som särskild givande. För nyanställda utan tidigare erfarenhet av arbete inom staten kan en gemensam utbildning vara mer relevant, men även här bör arbetsgivaren kunna medge undantag för vissa medarbetare.

En lagreglering om obligatorisk utbildning bör inte införas

Över tid har anställningsförhållandet mellan medarbetarna och myndigheterna alltmer gått emot att regleras i en avtalsrättslig relation precis som inom den privata arbetsmarknaden. Saco-S ser positivt på detta. Vi anser vidare som nämns ovan att deltagande, eller befrielse från deltagande, i en utbildning bäst hanteras i samråd mellan arbetsgivare och arbetstagare. Att införa en särskild lagstiftning här skulle innebära en olycklig återgång till en mer lagreglerad relation mellan arbetsgivare och arbetstagare. Saco-S är också tveksam till utredningens tankar kring att en vägran att delta i en utbildning ska hanteras genom bestämmelserna om disciplinpåföljd i lagen om offentlig anställning. Här kan också läggas till att det finns personer som föreslås omfattas av ett obligatorium som inte kan påföras sådana åtgärder eftersom de inte är anställda (uppdragstagare, praktikanter och doktorander utan anställning). Vad gäller dessa doktorander som finansieras med stipendier tillkommer frågan om en utbildning som denna, som inte kan ingå i forskarutbildningen, kan göras obligatorisk utifrån skattelagstiftningens bestämmelser. Utredningen har inte heller belyst kostnaden för förlängning av alla doktoranders finansiering om de ska genomgå moment som försenar avläggandet av examen.

Ett införande av en obligatorisk utbildning riskerar att försvåra kompetensförsörjningen till staten

Om en gemensam och obligatorisk utbildning för alla som inte redan genomgått en sådan införs så finns det en uppenbar risk för att myndigheterna kommer börja ställa krav på genomgången utbildning vid rekrytering av personal vilket vore negativt för en önskvärd personalomsättning mellan statlig sektor och resten av arbetsmarknaden. Därtill kommer att statens attraktionskraft som arbetsgivare minskar om personer ser kravet på genomgången, gemensam lagstadgad utbildning som ett skäl att inte söka sig till ett arbete inom staten för det fall man inte ser behovet av den.

Den organisation och det genomförande som utredningen föreslår är krånglig och förenad med onödiga kostnader

21-04-12

Att införa ett särskilt råd under Statskontoret som ska besluta om vad utbildningen ska innehålla och ordningen för hur den ska genomföras förefaller enligt Saco-S vara såväl krångligt som kostnadsdrivande. Detsamma gäller ordningen för hur handledare ska utses. Ordningen riskerar att leda till en överdriven administration och att en anpassning till olika behov försvåras. Därför förordar vi att utbildningen sker lokalt, men gärna med hjälp av olika utbildningsmoduler som tas fram av ett lärosäte och som sedan används på ett anpassat sätt lokalt.

Att genomföra fysiska träffar riskerar att leda till ytterligare kostnader i form av resor och restid och det är heller inte lämpligt ur klimatsynpunkt. Därför förordar Saco-S i första hand digitala lösningar för de gemensamma inslagen. Saco-S noterar också att utredningen lyfter fram att man i de gruppdiskussioner som genomförts noterat att den dominerande uppfattningen är att det är bra att blanda myndigheter vid genomförandet. Det är här oklart vad "dominerande" betyder och bland citaten förefaller endast de som är positiva till idén att återges. En mer allsidig belysning hade varit önskvärd för att bättre kunna överväga andra alternativ.

För Saco-S

Anna Steen, ordförande